

Nepp Dénes, Szekszárd „aranykezü” szíjgyártója és bőrdíszművese

Ma, a tömeggyártás korában, nagy értéket képviselnek a kézművesek kézzel készített, egyesével megmunkált, aprólékos remekművei. Szerencsére városunkban, Szekszárdon is akadnak még mindig olyan mesteremberek, akik hagyományörző munkájukkal a múltat képviselik. Kiemelkedik közülük *aranykezü*¹ Nepp Dénes, aki szíjgyártóként és bőrdíszművesként munkálkodik. A következőkben az ő életéről és munkásságáról, valamint a bőrművesség és a szíjgyártás alapjairól fogunk beszélni, amely érdekesebb, mint amilyenek elsőre hangzik.

Nepp Dénes családjában a szíjgyártás tradicionális jelentőséggel bír. Mielőtt rátérnénk a munkásságának bemutatására, szeretnénk ismertetni az előzményeket, bemutatni a szekszárdi szíjgyártás múltját.

E mesterség kialakulása nagyon régre nyúlik vissza, abban az időben fejlődött ki, amikor az ember megszelídítette és használni kezdte a lovat.² Fejlődését I. Béla 1061-ben alapított bencés apátsága is elősegítette, az apátokat szolgáló katonák felszerelését ugyanis a helyi mesterek biztosították. A török kori Szekszárdon is fontos szerepet játszott a bőrművesség, erre utal, hogy a helyi munkások akár több száz igásló felszerelését is biztosítani tudták. 1711-ben Mérey Mihály³ adómentesség-ígérete több új telepest vonzott a városba, de az érkezők csak hosszú idő után fogtak jelentősebb iparúzéshez.⁴ A III. Károly 1721-es kiváltságlevelének értelmében engedélyezett vásártartás piacnövekedést eredményezett, amelynek következményeként a kézműipar is jelentős fejlődést mutatott. 1729-ben 25 kézműves élt a városban, közöttük már szíjgyártó is szerepelt. A nevezetes ló- és szarvasmarhavásárok vonzó tényezők voltak a szíjgyártók számára, így 1772–73-ban a 183 kézművesből 4 foglalkozott szíjgyártással.⁵ Az egyre gyarapodó számú ló és igavonó állat növekvő keresletet jelentettek a szíjgyártók számára, a kereskedelem fejlődésével pedig a hajóvontatáshoz szükséges istrángokra is igényt tartottak.

A mesterek számának növekedésével a szíjgyártók is céhekbe tömörültek. A céhbe bekerülő fiatal útja a céhmesterré válásig különösen hosszú és nehéz volt, s a hosszú tanulási folyamatot a mestervizsgát követően remek készítésével kellett lezárni, ami a szíjgyártók esetében lószerszám, és a hámozó tartozó kellékek elkészítését jelentette. A mesterek a vásárok mellett az üzleteikben is árulhatták termékeiket. Szekszárdon nagyobb műhelyek híján a mesternek is folyamatosan dolgoznia kellett. A városban 1872-ig 16 szíjgyártó céh működött. A város lélekszámának növekedésével a vásár vonzáskörzete már a Sárköz egészére is kiterjedt, de szíjgyártók csak Szekszárdon dolgoztak, a felvevőpiacot főleg a parasztok biztosították. 1827-ben 312 kézművest számláltak a városban, szíjgyártóként azonban csak egy ember dolgozott. A szabadságharc alatt a szíjgyártóknak bőven akadt munkájuk a lószerszámok készítésével és rendbehozatalával, a jobbágyfelszabadítás után pedig a szá-

1 Az *aranykezü* jelző arra utal, hogy Nepp Dénes 1998-ban *Aranykéz Kézműves Szakmai Díjat* kapott.

2 *Terényi Gyöngy*: Bőrművesség. Cser Kiadó, Bp., 2016. 8–11, 15.

3 Apát Szekszárdon 1693-tól 1719-ig.

4 *Dr. Szilágyi János*: Szekszárd a kései dualizmus korában. Szekszárd város történeti monográfiája I. Szekszárd Város Tanácsa, Szekszárd, 1989. [95–160.] 112.

5 *Dr. Szilágyi* 1989. 129. Az erőteljes iparosodás, valamint a szakmák önállósulásának következményeként alakultak ki az első céhek.

muk is nőtt. Szekszárdon ekkoriban 14 céh működött, de ezekből egyik sem szíjgyártással foglalkozott. Az ipar csak lassan fejlődött, mert a kisiparosok szőlészetből egészítették ki a keresetüket, szántókat vettek, ez pedig az ipar számára kedvezőtlen volt. A 1870-es években a városban ismét csak egy szíjgyártó dolgozott. 1886-tól ipartestületek alakultak, melyek a kötött céheket elvetik, és a szabadság, az egyenlő verseny jelszava alatt új intézményt hoztak létre.⁶ 1884-től működött az első iparos tanonciskola, amelynek 1904-ben 8 szíjgyártó tanulója volt. Az I. világháború után egyre kevesebben éltek az iparból, a szíjgyártók már csak javítással foglalkoztak. 1923-ban és 1933-ban, a falufejlesztő kiállításokon a környék kisiparosai közül Nepp Gyulát, Nepp Dénes nagyapját díjazták, mégpedig mindkét évben. A két világháború között 6 szíjgyártó élt a városban, a legfontosabb vevőik a fuvarosok voltak. A II. világháború alatt a szíjgyártóknak a Szekszárdi Általános Ipartestület biztosított bőrt. Az egypártrendszer idején a mezőgazdaságot gépesítették, kevésbé volt szükség az igavonáshoz szükséges szerszámokra. Manapság már csak a lovassportot szolgálja ki a szíjgyártás, hiszen a mezőgazdaságban nincs szükség többé igás eszközökre.⁷

Nepp Dénes 1955. augusztus 5-én látta meg a napvilágot Szekszárdon. „Börösdinasztiába” született, családjában a szíjgyártás generációs hagyománynak számított. A XX. század elején, 1910-ben nyitotta meg önálló műhelyét családjából Nepp Gyula, Dénes nagyapja.⁸ Dénes középiskolai tanulmányait a palánki Csapó Dániel Mezőgazdasági Szakközépiskolában végezte, ahol 1973-ban tett érettségi vizsgát.⁹ Eredetileg nem úgy tervezte az életét, hogy továbbviszi a családi vállalkozást, de végül úgy alakult, hogy – nagybátyjától, Csankó Zoltántól eltanulva a szakma csínját-bínját – 1979-ban letette a mestervizsgát, és immár önálló kisiparosként átvette a műhely vezetését.¹⁰ Szekszárdon mára már szinte fogalomná vált a neve, és ahogy egy interjújában is fogalmazott: „Aki nem ismer bennünket, az nem szekszárdi.”¹¹

Valóban így van, hiszen vásárlói mind elégedettek a munkáival, és rendszeresen visszajárnak hozzá, sőt, barátjuknak tekintik. Büszke arra is, hogy megrendelői szerint soincs gond a termékeivel, kiváló minőségű lószerszámok még a leghosszabb versenyeken sem szakadnak el.¹² Azonban a pozitív visszajelzések mellett az is nagyon sokat jelent neki, és további odaadó munkára ösztönzi, hogy a hozzáértők számtalan elismeréssel jutalmazták szíjgyártó és bőrdíszműves tevékenysége miatt.¹³ Nepp Dénes munkásságát számtalan díjjal jutalmazták (Szíjgyártó és népi iparművészeti bőrműves pályázat *III. díj*, Szilvásvárad [1984]; *Az Ipar Kiváló Mestere* [1985]; *Népi Iparművész* [1993]; Kiállítás egy „világ”-kiállítáért *Fődíj*, Budapest [1993]; Országos Bőrműves Pályázat *I. hely*, Debrecen [1995]; Európai Kézműves Fesztivál *III. hely*, Pozsony [1997]; Pro Renovanda Cultura Hungariae alapítvány pályázat, bőr kategória *I. díj* [1997]; IPOSZ Aranykéz Kézműves Szakmai Díj [1998]; *Az Év Mestere*, Budapest [1998]; *Szekszárd Megyei Jogú Város „Közjóért” díja* [2002]; *Magyar Kézművesség Nagydíj* [2004]; *Magyar Kézműves Remek* [2004]; *Magyar Kézművesség kiállítás Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma Nagydíj* [2005]; *Kamarai Nívódíj*, Szekszárd

6 *Hangel Flóra*: A szekszárdi céhek története. Dunántúl Pécsi Egyetemi Kiadó, Pécs, 1940. 36.

7 *Lukovszky Ilona*: Bőrművesség. Műzsák Közművelődési Kiadó, Bp., 1986. [9–52.] 19.

8 *Bede Béla*: Magyar népi kézművesség. Corvina Kiadó, Bp., 2017. 22–23.

9 *Wessely Gábor*: 115 arcképvázlat a Tolnai járásból. Geográf Kiadó, Tolna, 2012. 66–67.

10 *Wessely 2012. 66.*; *Takács Zsuzsa*: A világ legjobb fogathajtóinak készíti a lószerszámot. Tolna Megyei Néptújság 38. évf. 1988. július 23. 9.

11 *Gyurkovics Ferenc*: Mesterek mestere. Iparos Újság 59. évf. 1. sz. 2017. január. 16.

12 *F.L/MTI*: Nepp Dénes a Népművészet Mestere lett. Szekszárdi Vasárnap 25. évf. 2015. szeptember 6. 6.; *Wessely 2012. 66.*

13 *Gyurkovics Ferenc*: Mesterek mestere. Iparos újság 59. évf. 1. sz. 2017. január. 16.

[2006]; *A Tolna megyei művészetért plakett*, Szekszárd [2006]; *Magyar Kézműves Remek* [2006]; *Magyar Kézműves Remek* [2007]; *Magyar Kézműves Remek* [2008]; *Magyar Kézműves Remek* [2014]; *Magyar Kézműves Remek* [2016]; *2016 Pro Urbe Szekszárd*). A rengeteg díja közül a 2015-ben szerzett *A Népművészet Mestere* kitüntetésre, valamint a 2016-os *Pro Urbe Szekszárdra* a legbüszkébb. A Tolna Megyei Kereskedelmi és Iparkamarában betöltött osztályvezetői pozíciója, valamint a Tolna Megyei Népművészeti Egyesület vezetőségében elfoglalt helye is a munkája megbecsülését bizonyítják.¹⁴ Az újságokban nagyon gyakran találkozhatunk a nevével, ezért ha valaki esetleg kiváló minőségű áruí révén még nem került vele kapcsolatba, akkor is tudja, kiről van szó.¹⁵

Nepp Dénes szíjgyártó tevékenységét kezdetben nagybátyja felügyeletével végezte.¹⁶ Ekkor még fonott sallangos, díszes darabokat készített. Később egyszerűsödtek a szerszámok, azonban továbbra is minden fogathajtónak különböző darabokat kellett készítenie. Megrendelőihez alkalmazkodva, a Pettkó-Szandtner Tibor könyvében leírt magyar hámok alapján készítette szerszámaikat. A rendszerváltás után a piac felborulásával megszűntek a támogatók, kénytelen volt külföld felé is fordulni. A magyar vevők számára egyre drágább lett, parasztoknak már egyáltalán nem is készített szerszámokat. A nagy ár érthető, hiszen az elvei szerint mindig is a legmagasabb színvonalra törekedett. Úgy tartja, hogy „*Egy parádés szerszám úgy álljon a lovon, mint egy méretre szabott öltöny az emberen.*”¹⁷ Már az anyagot is a lehető legjobban megválogatja: a fél országot bejárja az nyersanyagért. A holdkéseket Kecskeméten szerzi be, csatokért, zablákért és fülrózsákért Tápióbicskére jár, a marhabőr Pécsről származik, a kötél pedig mohácsi.

Így lehetséges: több mint negyvenéves munkássága alatt még nem történt vele olyan, hogy szakadt szerszámot vittek volna vissza neki javításra. Legfeljebb csak azért tértek vissza, hogy megmutassák neki, még mindig milyen remek az állapotuk.¹⁸ Minőségi munkáját emellett az is tanúsítja, hogy szerszámaival lett fogathajtó világbjánok Bárdos György, Juhász László, Bozsik József, Kecskeméti László, és a német Johann Böhler is.¹⁹ Bárdos György lószerszámairól annyit még feltétlenül meg kell említeni, hogy a fiatal Nepp és mestere, Csankó Zoltán az 1984-es világbajnokságra elkészítették Rudolf trónörökös 1870-es években készült szerszámának pontos mását. Nagyjából 1400 órát dol-

*Nepp Dénes
munka közben*

14 *Rikli Ferenc*: Ki kicsoda Szekszárdon? Ász-Pross Kiadó Bt., Nagykanizsa, 2002.116–117.; *Wessely* 2012. 67.

15 *Gyimóthy Levente*: A Szekszárd Város Napján megtartott ünnepi közgyűlésen találtak gazdára a helyi kitüntetett díjak, elismerő címek. Szekszárdi Vasárnap 26. évf. 2016. szeptember 4. 3.; Nepp Dénes megszolgált, s megkapta a Népművészet Mestere díjat. Tolna megyei EXTRA 24. évfolyam. 4. sz. 2016. február 1.; *Budavári Kata*: Szekszárd Város Napja. Tolnai Népiújság 27. évf. 203. sz. 2016. augusztus 30. 3.; *Szeri Árpád*: Az Év Mestere: Nepp Dénes. Tolnai Népiújság 9. évf. 199. sz. 1998. augusztus 26. 4. p.; *Wessely Gábor*: Évente tíz aranykezű mester. Tolnai Népiújság 7. évf. 151. sz. 1996. június 29–30. 8.

16 *Balázs Kovács Sándor-Deli Erzsébet*: Kézművesek, népi iparművészek Tolna megyében. Wosinsky Mór Megyei Múzeum, Szekszárd, 1999. 120–121.

17 *Művésze Mesterségének* (n.n.). Tolnai Népiújság 16. évf. 248. sz. 2005. október 22. 5.

18 Az újságnak mondott interjújában jegyezte ezt meg nevetve. *Magyar Kézműves Remek* 2014. Nepp Dénes. Tolnai Kamara. 15. évf. 7. sz. 2014. július. 12.

19 F.L/MTI: Nepp Dénes a Népművészet Mestere lett. Szekszárdi Vasárnap 25. évf. 30. sz. 2015. szeptember 6. 6.; *Wessely* 2012. 66–67.; Nepp Dénes megszolgált, s megkapta a Népművészet Mestere díjat. Tolna megyei EXTRA 24. évf. 4. sz. 2016. február 11.; Gróf Széchenyi Dénes 1892-ben megjelent *Eszmék a lovaglás és kocsizás köréből* című művében ír bővebben a fogathajtásról. *Hecker Walter-Palágyi Béla*: A fogathajtás múltja. Mezőgazdasági Kiadó, Bp., 1987. 24, 67.; *Balázs Kovács-Deli* 1999. 120.

goztak rajta, nagytóval tanulmányozva az eredetiről készült fényképeket.²⁰ Azt is megtudtuk, hogy az összes munkája közül erre a világbajnok lószerszámra a legbüszkébb a mester.

A mester bőrdíszművesként viszi a boltot, s emellett készít lószerszámokat és háموkat. Gyárt azonban még a szerszámok mellett női táskákat, pénztárcákat, öveket, kutyafel-szereléseket, aktatáskákat és ostorokat. Műhelyét sokan felkeresik, hiszen teljesen egyedi (nem találni két egyforma darabot) és kiváló minőségű áruinak nagyon jó híre van.²¹

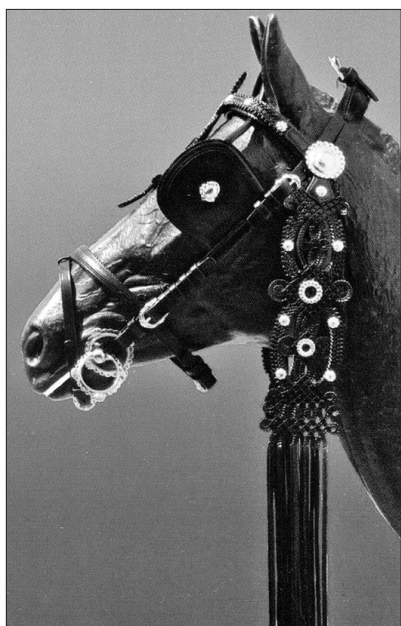
Hogy megértsük, mi is Nepp Dénes hivatása, és mennyi tudást, aprólékos munkát igényel, szemléletesen szeretnénk bemutatni a ma használatos fogathajtó szügyhám néhány általa készített alkotórészét.

A ma is használt fogathajtó szügyhámot a kantár, a húzó, a nyakszíz, a segédnyakszíz, a kápa, a farmatring, a hátszíz a hátszízjartóval, a tartószíz, a Széchenyi-hajtószár és a sallangok alkotják. Ezek közül a kantár tölti be az egyik legfontosabb szerepet, hiszen ennek a szerszámnak a segítségével lehet irányítani a lovat. Az állat fejére helyezett kantár szemzője eszményi címerrel díszített, a homlokszíjat és az orrszíjat pedig csipkézett alátét díszíti.

A kantárhoz tartoznak a pitykegombbal és sallangrózsával díszített vágott-fonott sallangok is, amelyek a homlokszíjba vannak varrva. Nepp Dénest kantárjai élethű bemutatásában egy műanyagból készült lófej segíti, amelyet minden utazása alkalmával magával visz, amolyan kabalaként szolgál számára.

A sallangok a lószerszám jellegzetes díszítéseként szolgálnak, plasztikus díszítőelemek.²² Az elkészítésük különlegessége, hogy a fonásuk csak a vágott részek felcsikozása és levékonyítása után készül el. Ezeket, valamint még sok más szerszámot és egyéb alkotórészt kell a mesternek kézzel, aprólékosan kidolgozni az utolsó öltésig, ugyanis Nepp Dénes – habár most már varrógépet is használ – még a varrásokat is saját maga készíti.²³ A fogathajtó szügyhám teljes mértékben kézzel szabott és varrott, sok helyen rejtett varrással. A parádés lószerszámoknál az öltések nagysága 9–10 colonként. Egy-egy lószerszám elkészítése hatalmas munka, ami két hónaptól fél évig is elhúzódhat, napi tíz órás munkaidővel.²⁴ Nézete szerint sem a munkán, sem az anyagon nem lehet spórolni, s ez az elve vissza is tükröződik a végeredményen.²⁵

Városunk méltán nagyon büszke Nepp Dénes tevékenységére. Ezt mutatja például az, hogy mikor az MTV1 *Főtér* című sorozata Szekszárd és a környéke nevezetes-

Nepp Dénes által készített lószerszám a kabalaként szolgáló műanyag lófejen

20 Világbajnoki lószerszámok. Népszava 112. évf. 149. sz. 1984. június 27. 12.; *Balázs Kovács–Deli* 1999. 120.

21 Nepp nem csak a környék nevezetessége (n. n.): Tolna megyei EXTRA 22. évf. 9. sz. 2014. március 20.

22 *Csiba Éva*: Bőrművesség műhelytitkok. Corvina Kiadó, Bp., 1972. 6–37.

23 Magyar Kézműves Remek 2014. Nepp Dénes. (n. n). Tolnai Kamara 15. évf. 7. sz. 2014. július. 11.

24 F.L./MTI: Nepp Dénes a Népművészet Mestere lett. Szekszárdi Vasárnap 2015. szeptember 6. 6.; *Ordas István*: Hasló, kápa és farmatring. Mérték 1992. október 4. 7.; *Balázs Kovács–Deli* 1999. 120.

25 *Balázs Kovács–Deli* 1999. 120.

ségeiről készítettek adást, a szíjgyártó műhelybe is betértek egy interjúra.²⁶ Továbbá, amikor a francia testvérvárosunkból, Bezons-ból érkeztek gyerekek a partnerkapcsolat 40. évfordulójának megünneplésére, városnézésük során Nepp Dénes műhelyébe is látogatást tettek.²⁷ Ha már a testvérvárosokat említettük, meg kell jegyezni, hogy Nepp 22 éve rendszeresen jár a németországi partnervárosunkba, Bietigheim-Bissingenbe. Itt minden évben megrendezésre kerül egy vidám hangulatú fesztivál, a Pferdemarkt. Az esemény elengedhetetlen része a felvonulás és a vásár, ahol ő is áruba bocsátja a termékeit. Sikerét az is bizonyítja, hogy a helyi újságok a Pferdemarktról szóló cikkekben rendszeresen megemlíti őt és remekműveit.²⁸ Németország mellett még Salgótarjánban, Budapesten, Debrecenben, Szilvásváradon, Salzburgban és San Franciscóban is bemutatta már áruit, de a franciaországi Lionban és Párizsban, Svájcban, Hollandiában, Belgiumban és Olaszországban is képviselte Magyarországot. Bódéjára ki szokta tűzni a város zászlóját, ezzel öregbítve Szekszárd, illetve az ország hírnevét is.²⁹

Sajnos a szíjgyártás, és a hozzá hasonló régi mesterségek egyre inkább eltűnőfélben vannak. Nepp mester szerint csupán a szíjgyártásból manapság már nem lehet megélni. A forgalma az utóbbi időben visszaesett, és egyre kevesebb lószerszámot tud eladni manapság.³⁰ Az oka az, hogy egyre kisebb a kereslet, és nyereségesen csak úgy lehetne kijönni egy-egy üzletből, ha termékeit silányabb minőségben készítené el. Ő viszont ragaszkodik az elveihez, és nem enged a tökéletesből.³¹ Egy interjúban ki is kérte magának, hogy ő iparos, és nem vállalkozó. Véleménye szerint a különbség az, hogy az iparosnak tudás és tisztesség is kell, míg utóbbi elegendő pénz birtokában szinte bárkiből lehet.³²

Dolgozatunkban bemutattuk, hogy a szekszárdi szíjgyártás milyen régi időkre nyúlik vissza, s Nepp Dénes munkásságán keresztül azt is, hogy ez a mesterség szinte művészet, ami rengeteg türelmet, precizitást, hozzáértést igényel. A szekszárdi bőrmanufaktúra jövője jó kezekben van, ugyanis Nepp Dénes lánya, Tímea ezen a téren tanult tovább, és tehetsége mellett még jó üzleti érzékkel is rendelkezik. Ő javasolta például azt is, hogy nyis-

Nepp Dénes által készített sallangok

26 Forgat a Fötér. Tolnai Népiújság 2005. január 7. 14. A műsor 2005. január 16-án került adásba.

27 F. Kovács Éva: Diákok Franciaországból. Tolnai Népiújság 27. évf. 84. sz. 2007. április 11. 16.

28 M. I.: Nepp Dénest kitüntették a Duna Palotában. Tolnai Népiújság 28. évf. 177. sz. 2017. augusztus 1. 3.; Pferdemarkt lädt auch zum Bummeln ein. Ludwigsburger Kreiszeitung 2013. augusztus 29. 22.; Jörg Palitzsch: Pferde bleiben die Star. Bietigheimer Zeitung 2010. szeptember 7. 9.; Michael Soltys: Prämierung der Zuchtperde, Fohlen, Gebrauchs-, Reit-, und Händlerperde. Sachsenheim und Umgebung 2003. szeptember 2. 12.; Prämierungsergebnisse der Ponys und Kleinpferde vom Montag. Sachsenheim und Umgebung 1999. szeptember 7. 16.

29 Mauthner Ilona: A földijas a „csipkés veretes, fonott sallangos”. Tolnai Népiújság 1993. november 17. 5.; Decsi Kiss János: Szép lóra, szép szerszám. Hétfégi Magazin 1996. január 6. 11.; Wessely 2012. 66–67.; Csuhefonótól a tojáspatkolóig (n. n.). Nógrád Megyei Hírlap 2006. november 25. 2. https://library.hungaricana.hu/en/view/NogradMegyeiHirlap_2006_11/?pg=241&layout=s

30 Wessely Gábor: Kihátrálnak a kisiparból. Tolnai Népiújság 2008. szeptember 24. 5.

31 Venter Mariann: Elvhűségből nehéz megélni. Tolnai Népiújság 24. évf. 66. sz. 2013. március 20. 1.

32 Ordas István: Haslő, kápa és farmatring. Mérték 1992. október 4. 7.

sanak a nők felé, és készítsenek retikülöket. Ezek rövid időn belül hatalmas sikert arattak a városban.³³ Úgy tűnik tehát, hogy a családi hagyomány, amely Szekszárd történetének is része, nem szakad meg. Reméljük, még jó ideig büszkélkedhetünk a Nepp család munkásságával, és hogy Nepp Dénes azon emberek közé fog még sokáig tartozni, akik ilyen ritka, különleges mesterséget űznek, s nem mennek el a nagyvárosokba, hanem szülőföldjükön élik életüket.

(A Szekszárdi Garay János Gimnázium Honismereti Szakköre tagjainak munkája, felkészítő tanár: dr. Gesztesi Enikő.)

Andi Norbert–Angyal Réka–Molnár Eszter

Aradi iparosdinasztiák a XIX. második és a XX. század első felében

*„Egy lángot adok, ápolod, add tovább
És gondozd híven.” (Reményik Sándor)*

Minden városnak vannak kimagasló emberei, akik sokat tettek az ipar fejlődéséért, sikeréért.

Arad ipartörténete több olyan neves családdal büszkélkedik, amelyben a szakma szeretete apáról fiúra szállt és tevékenységük valódi sikertörténetnek tekinthető. A XX. század elején az ipari politika fontosnak tartotta, hogy az iparos gyerekeiből neveljen maga helyett utódokat. Szabó Béni szücsmester, országos képviselő szerint: *„Az ipart csak iparos dinasztiák nevelésével erősíthetjük. Mert az az iparos, aki az üzemet apjától veszi át, nem kell a kezdet nehézségeivel küzdiön és az alkotó képesség legszebb idejét nem kell a megélhetés küzdelmeire pazarolnia, hanem ehelyett foglalkozhat iparfejlesztéssel.”*³¹

Az aradi sikertörténetek között olyan példákkal is találkozhatunk, amelyek túllépték a város kereteit, országos, sőt, európai szinten is elismertté váltak. Nevük és tevékenységük megismertetése azért is fontos, mert vállalkozásaik felszámolása után feledésbe merülhet az ipartörténet idevágó fejezete. Ezen túl pedig a történetek szereplőivel való ismerkedés az iparos múlt fényét villantja elénk, példája pedig a szakma szeretetére, alkotásra ösztönöz.

Dolgozatomban a harangöntő Hőnig család, az álmaid fába örökítő Reinhart család és a motorok szerelmeseként ismertté vált Jantó család munkásságát tekintem át.

I. A HŐNIG HARANGÖNTŐ DINASZTIA

Megvallom, szeretem a harangszót hallgatni – akkor is amikor szülőfalum Szent Pál-harangja karácsony estéjén templomba hívogat, vagy amikor a tanév megnyitója alkalmával ökumenikus istentiszteleten gyűjti össze iskolám, a Csiky Gergely Főgimnázium tanulóit,

³³ *Bolgár Sándor*: „A parádésszerszámnak olyannak kell lennie, mint egy jól szabott öltönynek”. Sportfogadás 48. évf. 59. sz. 2001. március 10. 1.

¹ *Szabó Béni*: Iparos politika. In *Bokács Miksa–Némedi Gábor* (szerk.): Arad iparos-város. Aradi Iparos Otthon Egyesület, Arad, 1929. 14.